

THE ANALYSIS OF INCLUSIVE SOCIO-ECONOMIC DEVELOPMENT OF UKRAINE

Summary. The article analyzes the dynamics of indicators of inclusive growth and development of the national economy of Ukraine in 2012-2017. The indicators are calculated by the experts of the World Economic Forum. A comparison of the results obtained with the use of two different methods of calculation is carried out. Inclusive growth indices are calculated on the basis of the Inclusive Growth Index (IGI) with the method through the ratio of GDP to the indices of the main macroeconomic indicators and the method of calculating the integral indicator of the level of access to opportunities and results of labor. The dynamics of key indicators of social and economic efficiency of the national economy of Ukraine in 2011-2017 is revealed. The analysis of indicators of inclusive growth of socio-economic development of Ukraine presented in the WEF reports and calculated by the Bazylyuk&Zhulin method, shows that in 2012-2017 they were reduced. According to experts of the WEF, negative changes were experienced by labor productivity, employment rate, Gini coefficient for income, poverty rate, average income per day, government debt, and demographic load factor. The analysis of inclusive growth indices shows the decrease of the index of inclusive growth of the national economy in 2012-2016 and 2013-2017 periods, calculated on the basis of the ratio of the main macroeconomic indicators, while its reduction in 2013-2017 period was more significant than in the period of 2012-2016 years. The worst negative changes were the poverty rate index. The Inclusive Growth Index for access to opportunities and outcomes has almost not changed over the period under investigation. However, its absolute values are much lower than the value of the index, determined on the basis of the ratio of macroeconomic indicators. According to the results of the analysis, the social orientation of the development of the national economy of Ukraine is set to be very low.

Key words: inclusive socio-economic development, inclusive growth and development, inclusive growth and development index, macroeconomic indicators, access to opportunities, access to results of work.

УДК 334.758

Євстаф'єв С. М.
здобувач

Причорноморського НДІ економіки та інновацій, м. Одеса

Yestaf'ev S. M.
Researcher,

Black Sea Research Institute of Economics and Innovation, Odessa

РЕАЛІЗАЦІЯ ЗАХОДІВ ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ У СФЕРІ ЗЛИТТЯ ТА ПОГЛИНАННЯ КОМПАНІЙ

Анотація. У роботі досліджені специфічні характеристики державного регулювання, які проявляються у законодавчих актах України. Розкриті базові вимоги існуючої системи державного регулювання на процеси злиття та поглинання. Виокремлені основні напрями, за якими здійснюється регулювання процесів злиття та поглинання в національному законодавстві, серед яких розкриті процедурні аспекти регулювання реєстрації об'єднаної в результаті злиття компанії, об'єднання активів корпорацій, оцінки прогнозованих наслідків злиття та поглинання, оподаткування суб'єктів у процесі злиття та поглинання, процеси залучення капіталу. Узагальнено окремі аспекти досвіду США в регулюванні процесів злиття та поглинання щодо їх схожості та розбіжності з національною практикою. Обґрунтовано висновок про необхідність змін законодавчих вимог та визначені напрями удосконалення державного контролю за операціями злиття та поглинання на суспільний контроль за процесами цими процесами.

Ключові слова: злиття, поглинання, державне регулювання, державний контроль, напрями державного регулювання злиття та поглинання.

Постановка проблеми. Досвід ринкового реформування економіки України підтвердив декілька базових практичних аспектів залежності розвитку ринку злиття та поглинань від політики держави. Насамперед мова йде про вплив держави на формування конкурентного середовища, недопущення та обмеження монополізації ринків, активність процесів протікання злиття та поглинання, захист прав міноритарних акціонерів, недопущення реалізації схем ворожого поглинання чи «прихованих» процесів злиття. Такий вплив з боку держави реалізується шляхом запровадження низки обмежувальних, стимулюючих чи контрольних заходів. Саме з таких позицій державне регулювання злиття та поглинання доцільно розглядати процесом впливу держави на забезпечення конкурентного середовища шляхом контролю концентрації бізнесу в економіці. Важливість реалізації державного

регулювання у сфері злиття та поглинання обумовлена необхідністю прояву їх можливого негативного впливу на стан відповідного ринку, внаслідок монополізації, на стан економіки та кінцевого споживача. Тому запобігання та недопущення негативних наслідків впливу злиття та поглинання обумовлюють необхідність розробки регулюючих заходів з боку держави за процесами реалізації як самих угод, так і оцінюванням можливих наслідків для розвитку економіки.

За таких аспектів врахування досвіду державного регулювання в країнах ЄС та США підтверджує його актуальність з огляду на дієвість контролю та можливість його адаптування до умов національної економіки [1; 2].

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Процеси поширення інтеграції між суб'єктами господарювання шляхом здійснення злиття та поглинання у економічно

розвинених країнах світу активно дискутуються у наукових дослідженнях.

Доцільно відмітити, що окремі аспекти цієї проблематики розглядалися багатьма вченими впродовж тривалого часу. Окреслені процеси злиття та поглинання досліджувались в роботах: Ф. Еванса, Д. Бішопа, Д. Депамафіліса, С. Ріда, П. Гохана, Н. Рудик, О. Семенкової, Ю. Ігнатшина Л. Федулової та ін.

Так, у роботах П. Гохана знаходять відображення ворожі поглинання з позицій здійснення реструктуризації бізнесу. С. Рід та А. Лажу на досвіді США розкривають основні аспекти та етапи угод злиття та поглинання. У роботах Ф. Еванса, Е. Бішопа розкриваються питання вартості компаній в процесі злиттів та поглинань. У більшості робіт питання регулювання пов'язані з окремими аспектами проведення саме базових угод злиття та поглинання. Окремим блоком досліджень постають питання державного регулювання угод злиття та поглинань, які хоча й не є новими для науки, однак досліджується переважно більшістю з сучасних позицій юридичної практики, не відзначаючи економічні аспекти проблематики.

Проте, тенденції сучасного розвитку України засвідчили наявність низки негативних проявів низької ефективності державного регулювання процесів злиття та поглинання щодо економіки країни. На сьогодні практично відсутні механізми постійного моніторингу спрямованості впливу державного регулювання на тенденції розвитку злиття та поглинання, запобігання ворожим поглинанням, реалізації «прихованих» концентрацій бізнесу та монополізації окремих сфер економіки, що суттєво стримує позитивні наслідки розвитку корпоративного сектору економіки України, в тому числі і шляхом злиття та поглинання компаній.

Формулювання цілей статті. Метою статті є дослідження діючої системи державного регулювання процесів злиття та поглинання з позицій світового досвіду задля обґрунтування напрямів удосконалення інструментів такого регулювання.

Виклад основного матеріалу дослідження. Сучасні економічні дослідження з приводу визначення ролі держави в ринковій економіці переважно більшістю оперують концептуальними поглядами А. Сміта на її роль як захисника і гаранта прав власності, законності, правопорядку, цілісності національного суверенітету та стабільності національної валюти. Однак, реалізація цих функцій не може забезпечити ефективного функціонування ринку, безпосередньо не впливає на економічні результати.

Досвід розвитку сучасного конкурентного ринку засвідчує потребу адекватної інституційної основи функціонування господарюючих суб'єктів в економіці. Як підтверджує досвід економічно розвинених країн, конкурентний ринок спроможний ефективно функціонувати за умови державного регулювання його окремих аспектів. Зокрема, йдеться про державне втручання з погляду відповідальності за «правильну організацію грошового обігу, задоволення частини колективних потреб людей, компенсацію, ліквідацію і попередження негативних впливів ринку» [3, с. 21].

За відсутності дієвих державних механізмів контролю за ринковими процесами, зокрема відсутності законодавства щодо регулювання цих процесів, небажання втручатися в них, обмежуватимуться чи взагалі спотворюватимуться конкурентні умови на ринку. Такі процеси здатні порушувати права та інтереси всіх учасників ринку. Крім того, необмежена державним контролем стихійність на ринку здатна призвести до поглинання слабших виробників та злиття рівновеликих, у результаті чого виникати-

муть олігополії та монополії, які зможуть контролювати ринок і впливати на його механізми. Конкуренція є важливим та дієвим механізмом, який забезпечує «високоєфективність, пропорційність та динамічність ринкових відносин як у галузі виробництва, так і реалізації товарів чи послуг» [4, с. 15]. Тому важливим аспектом державного регулювання має розглядатися створення умов для добросовісної конкуренції та рівного доступу до ринку всіх його учасників.

Слід відмітити, що основою законодавчих гарантій прав і свобод учасників ринку є принципи єдиного економічного простору, свободи економічної діяльності та підтримки конкуренції. Визначення та закріплення цих принципів забезпечується дією законодавства про захист економічної конкуренції, що вміщується у положеннях Конституції України, законах України, указах Президента України, постановках і розпорядженнях Кабінету Міністрів України, а також відомчих нормативних актах Антимонопольного комітету України та міністерств і відомств. У зазначеній сукупності законодавчих актів закріплені конкретні норми щодо захисту економічної конкуренції; визначені державні органи, на які покладено обов'язок здійснювати захист конкуренції на всій території України; відповідальність за вчинення дій, спрямованих на спотворення, обмеження або усунення конкурентних умов на ринку.

Державне регулювання процесів злиття та поглинання спрямоване на досягнення загальних цілей державної економічної політики. З урахуванням напрямів державної економічної політики, згідно з ст. 10 Господарського Кодексу України, процеси злиття та поглинання є, з одного боку, «інструментами реалізації структурної, галузевої, інвестиційної, політики інституційних перетворень, а з іншого боку, є об'єктом регулювання в рамках реалізації антимонопольної, конкурентної та податкової політики» [5].

Під регулювання у сфері злиття та поглинання в національному законодавстві підпадають такі основні аспекти:

- 1) процедурні аспекти проведення злиття та поглинання (об'єднання активів та статутних капіталів двох корпорацій [6; 7]; прогнозовані наслідки злиття та поглинання [8]; реєстрація об'єднаної в результаті злиття корпорації [9; 10]; придбання акцій в процесі поглинання [11; 12]);
- 2) оподаткування суб'єктів в процесі злиття та поглинання [12];
- 3) залучення капіталу через інструменти фондового ринку [13].

Таким чином, регулювання злиття та поглинання здійснюється законами та підзаконними актами, які регулюють окремі аспекти діяльності підприємств, незалежно від організаційно-правової форми діяльності та процедури їх утворення, так і спеціальні закони, які регулюють правовідносини акціонерних товариств.

Узагальнюючи основні погляди, в цілому слід відзначити, що регулювання здійснюється за такими двома напрямками: збереження конкурентного середовища та запобігання надмірної концентрації ринкової влади при злитті та поглинанні, тобто антимонопольне регулювання.

Таким чином, дослідження системи державного регулювання процесів злиття та поглинань доцільно розглядати з позицій їх місця в економічній політиці держави. У цьому разі злиття та поглинання виступають результатами впливу державної антимонопольної, конкурентної та податкової політик, а відтак спроможні, за умови використання державою ефективних інструментів, забезпечити реалізацію структурних, інвестиційних та інституційних перетворень.

Щодо державної політики регулювання процесів злиття та поглинання, то варто акцентувати, що вона на сьогодні здійснюється шляхом визначення об'єктів, суб'єктів, засобів та методів регулювання.

Так, з позиції організації підтримки конкуренції варто відмітити функції органів судової й виконавчої влади у цій сфері (органи Антимонопольного комітету України). Свої завдання вони реалізують у процесах врегулювання та вирішення економічних спорів між підприємствами, а також шляхом судового контролю за діяльністю Державних органів та органів місцевого самоврядування.

Впливати на конкуренцію можна перш за все з використанням нормативно-правового регулювання, шляхом закріплення певних правил здійснення господарської діяльності, а також подальшого контролю за цією діяльністю.

Однією з особливих функцій держави в умовах ринкової економіки є реалізація заходів антимонопольної політики і підтримка добросовісної конкуренції в економіці. Внаслідок того, що монополізм сприяє створенню ринкової влади, яка порушує умови ведення бізнесу в ринковому середовищі, порушуючи економічні права та свободи учасників, будь-який захист і сприяння розвитку конкуренції на ринку є одним з основних завдань економічної політики України в сучасних умовах.

З 2001 року розвиток процесів злиття та поглинання спрямовувався на розвиток складних організаційних структур, концентрацію виробництва та консолідацію активів у цих структурах. Логічним завершенням таких процесів стало формування домінуючих компаній у більшості видів економічної діяльності.

Основними індикаторами контролю є: частка відповідного ринку, сукупна вартість активів, сукупний обсяг реалізації товарів.

Слід відмітити, що одним з основних інструментів такого контролю є дозвіл на концентрацію. Так, у статті 24 Закону «Про захист економічної конкуренції» визначено, що «концентрація може бути здійснена лише за умови попереднього отримання дозволу Антимонопольного комітету України чи адміністративної колегії Антимонопольного комітету України [14]. Зважаючи, що злиття та поглинання – це процеси, які пов'язані з передачею прав власності, отримання дозволу на концентрацію необхідне у всіх випадках злиття великих та середніх підприємств. Така ситуація призводить до необхідності структурування активів учасників в процесі підготовки до процесу злиття, до поодиноких прикладів концентрації без дозволу Антимонопольного комітету.

Антимонопольне законодавство будь-якої країни створено з метою захисту процесу конкуренції в інтересах і населення, і економіки. Значна кількість законодавчих ініціатив у сфері антимонопольного регулювання були прийняті впродовж останніх 25 років. І хоча законодавство кожної країни відрізняється, між ними існують помітні схожості як загальної мети й філософії, так і окремих положень.

Еволюція становлення системи державного регулювання призвела до становлення двох моделей регулювання процесів злиття та поглинання: монорегуляторної та полірегуляторної. При монорегуляторній моделі державного регулювання вирізняється єдиний державний регулятор. Така модель державного регулювання характерна для Великобританії та Франції.

Для полірегуляторної моделі державного регулювання характерною є наявність декількох органів державної влади, які реалізують заходи регулювання злиття та поглинання, та розвинутої системи саморегулювних організацій. Полірегуляторна система характерна для США, а також для національної економіки.

З періоду прийняття Закону «Про захист економічної конкуренції» [14] законодавство з регулювання наслідків впливу процесів злиття та поглинання на стан економіки України не змінювалося. Проте, переважаючим варіантом зміни структури економіки України були процеси злиття та поглинання, які зумовили зміну стану більшості ринків у напрямі зростання їх концентрації.

За даними Антимонопольного комітету серед сумарної кількості угод концентрації найбільшу питому вагу мають угоди поглинання (придбання акцій, часток, паїв). Злиття корпорацій як процес структурних змін в економіці країни не відзначається значною активністю в силу існування низки організаційних, законодавчих, ринкових чинників та причин, зумовлених особистими мотивами власників.

Чинна політика державного контролю за процесами концентрації є політикою контролю злиття та поглинання. Серед трьох основних способів реорганізації, в Україні переважає поглинання корпорацій шляхом придбання пакетів акцій, які дають змогу набувати контроль над придбаним об'єктом. Причини активності процесів поглинання пов'язані з тим, що поглинання компаній, порівняно з іншими способами набуття прав власності на підприємство, має низку особливостей з огляду на їх вплив на процеси концентрації, зокрема:

- набуття контролю над підприємством не супроводжується утворенням одного суб'єкта господарювання, тому сукупна частка на ринку учасників поглинання не повинна перевищувати 50% обсягу ринку, на відміну від злиття, яке пов'язане з утворенням одного суб'єкта господарювання, частка якого на ринку не повинна перевищувати 30%;

- поглинання корпорацій здійснюється здебільшого у суміжних, технологічно залежних галузях діяльності, що знижує прямий вплив на концентрацію на відповідних ринках та не потребує дозволів на концентрацію;

- з позиції процедур реалізації угоди поглинання, вони є організаційно простішими, оскільки не вимагають ререєстрації організаційно-правової форми діяльності підприємств та не пов'язані зі зміною їх назв. У процесі злиття відбувається лише зміна прав власності на акції. На відміну від поглинання, злиття корпорацій відноситься до складних організаційних процесів, з сукупністю складних юридичних, фінансових, бухгалтерських, управлінських процедур, логічним завершенням яких є реєстрація новоутвореного підприємства, реєстрація нової емісії акцій у Національній комісії з регулювання ринку цінних паперів новоутвореного підприємства, реєстрація акцій в депозитарії тощо.

Варто відзначити, що важливим напрямом регулювання процесів злиття та поглинання є своєчасне застосування заходів антимонопольного регулювання. Напевно, найважливішою особливістю антимонопольного законодавства в усьому світі є його загальна мета й тема: акцент на захисті процесу конкуренції в інтересах як населення, так і економіки в цілому.

Майже все антимонопольне законодавство базується на трьох типах положень:

- положення, що стосуються угод між підприємствами,

- положення, пов'язані з монопольною поведінкою домінуючих підприємств,

- а також положення, пов'язані зі злиттям та поглинанням.

Законодавства у сфері антимонопольного регулювання окремих країн, зокрема в Україні, Румунії, Росії та Європейському Союзі (але не в Сполучених Штатах),

містять конкретні положення, спрямовані проти антиконкурентних дій із боку державних органів, особливо органів місцевого самоврядування, які можуть запроваджувати привілей місцевим компаніям. Деякі, зокрема закони Європейського Союзу, але не США, містять положення, якими регулюється отримання «державної допомоги». В Україні це питання регулюється окремим законом, а не антимонопольним.

Сполучені Штати мають найстарішу офіційну антимонопольну політику в світі. Вона почалася з «анти-трестових» законів, що приймалися на рівні штатів, у 1860-х та 1870-х роках і досягла апогею із прийняттям спершу Закону Шермана в 1890 році, а згодом Закону Клейтона й Закону про Федеральну торгову комісію в 1914 році. Закон Шермана зосереджувався на двох із трьох основних напрямках застосування сучасних антимонопольних законів: угодах між підприємствами та зловживанням домінуючим становищем із боку однієї фірми (у Законі Шермана це явище було назване «монополізацією»). На думку деяких учених, відсутність у Законі Шермана положень, що стосуються третьої ключової сфери сучасного застосування антимонопольного законодавства – об'єднань («злиттів») підприємств – призвели до великої американської «хвилі злиттів» кінця 1890-х [15]. Ця хвиля стала однією з рушійних сил прийняття Закону Клейтона, в якому містилися конкретні положення щодо злиття компаній.

Основні три сфери правозастосування є угодами між підприємствами, зловживання домінуючим становищем, а також об'єднання підприємств – перебувають у центрі уваги більшості чинних антимонопольних законів практично всіх країн світу.

У Розділі 1 Закону Шермана йдеться про те, що «будь-яка угода, об'єднання у формі тресту чи в іншій формі, або змова з метою обмежити торгівлю чи комерційну діяльність серед кількох штатів або з іноземними державами, є незаконними» [15].

У разі злиття двох незалежних компаній в одну єдину фірму вбачається прагнення збільшення спільних прибутків. Оскільки прибутки – частина економічного добробуту, варто припустити, що укрупнення бізнесу в процесі злиття компаній привносить позитивні зрушення для економіки. Більшість злиттів дійсно сприяють об'єднанню активів двох незалежних компаній шляхом юридичного злиття, поглинання, купівлі активів тощо.

Проте, злиття є предметом антимонопольного регулювання внаслідок можливого збільшення спільних прибутків об'єднаної компанії двома варіантами:

- економія витрат, у свою чергу, вивільняє ресурси для використання в інших виробничо-економічних цілях;
- послаблення конкуренції на окремих ринках, завдяки чому об'єднана фірма може з вигодою для себе підвищувати ціни.

Зокрема, щодо можливих шкідливих наслідків злиття в антимонопольному праві зазвичай використовувалися два класи юридичних формулювань. За стандартами, які прийняті в США і спираються на формулювання статті 7 Закону Клейтона, злиття забороняється «якщо в будь-якій комерційній галузі або діяльності, яка впливає на комерцію в будь-якій частині країни, результатом такого поглинання може стати істотне послаблення конкуренції або тенденція до створення монополії». У правовій практиці злиттів перевірку на «істотне послаблення конкуренції» (substantial lessening of competition, SLC. – VoxUkraine.org [15]) проводять також Канада й Австралія.

З іншого боку, значна кількість країн використовують європейські стандарти. Зокрема, «Норми контролю за

злиттями» ЄС довгі роки забороняли злиття, які «створюють або зміцнюють домінуюче становище» на ринку. (У 2010 формулювання змінили, і тепер заборонені ті злиття, які «суттєво ускладнюють ефективну конкуренцію на внутрішньому ринку або в значній його частині, у тому числі внаслідок створення або зміцнення домінуючого становища»).

Стаття 25 Закону України «Про захист економічної конкуренції» [14] засвідчує, що Антимонопольний комітет дозволяє злиття, «якщо воно не призводить до монополізації чи суттєвого обмеження конкуренції на всьому ринку чи в значній його частині».

Правова практика процесів злиття відрізняється від інших аспектів антимонопольного регулювання щонайменше такими важливими моментами:

- практика злиття – сфера антимонопольного регулювання, зосереджена безпосередньо на структурі галузі, а не на способі дій однієї або декількох підприємств. Навіть у випадках з монополізацією або зловживанням домінуючим становищем потрібно, щоб компанія не тільки мала ринкову владу, але й зловживала нею, тобто демонструвала антиконкурентну поведінку.

- інші сфери антимонопольного регулювання зосереджені на минулих заходах, які вже були застосовані з позицій очікуваного результату від реалізації такого злиття.

Доцільно врахувати, що на сьогодні Україна в системі набору можливих варіантів розвитку потребує удосконалення системи державного регулювання, яка за багаторічну історію показала свій вплив на формування ринкового середовища. Дослідження впливу антимонопольного регулювання на процеси злиття та поглинання показало необхідність змін законодавства на основі забезпечення його відповідності реальним потребам економіки України. Економіка вимагає лідерів промислового та аграрного виробництва, здатних до конкуренції як на зарубіжних, так і на національних ринках. Забезпечення таких засад реалізації економічної політики можна лише шляхом створення умов для формування великих суб'єктів на відповідних ринках товарів та послуг, а також формування конкуренції між ними. Одним із способів реалізації цієї мети є реалізація процесів злиття та поглинання.

Висновки. Існуючі законодавчі норми та вимоги до регулювання угод злиття та поглинання з реальними можливостями національних підприємств дав змогу виокремити наступні напрями проведення регулюючих заходів:

- будь-яке злиття великих та середніх підприємств України супроводжується необхідністю отримання дозволу на концентрацію;
- найвищу ефективність використання активів демонструють середні підприємства;
- існуюча система регулювання процесів злиття та поглинання не вплинула на формування раціональних пропорцій структури суб'єктів господарювання;
- результатом реалізації існуючої системи державного регулювання є перерозподіл власності на існуючі промислові та аграрні активи з використанням процесів набуття контролю (поглинання) та придбання акцій.

Отже, удосконалення системи державного регулювання повинно відбуватися в напрямі перенесення акцентів з контролюючого впливу держави на контролюючий вплив всіх зацікавлених осіб (конкурентів, інвесторів, банків тощо).

Так, забезпечення ефективного контролю за процесами злиття та поглинання зі сторони всіх зацікавлених осіб можливе лише за умови формування державою умов для його організації.

Список використаних джерел:

1. Андрущенко І. Г. Доктринальні відмінності країн-членів Європейського Союзу у регулюванні концентрації капіталу шляхом злиття і поглинання компаній. Юридичний вісник. 3 (24). 2012. С. 99-102.
2. Загребельний О.М. Актуальні проблеми адаптації правового регулювання злиття та поглинання компаній в Україні до права ЄС. Теорія та практика державного управління. 2012. Вип. 3 (38) С. 464-469.
3. Швайка Л.А. Державне регулювання економіки. Київ : Знання, 2008. 462 с.
4. Мельник О.М. Державне регулювання розвитку конкурентного середовища. Наука молода. 2005. № 4. С. 15–25.
5. Господарський кодекс України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/436-15#Text>
6. Про акціонерні товариства. Закон України від 17.09.2008 № 514-VI URL: <http://www.rada.gov.ua/>
7. Методика визначення монопольного (домінуючого) становища суб'єктів господарювання. Розпорядження Антимонопольного комітету України від 05.03.2002 № 49 р. URL: <http://www.rada.gov.ua/>
8. Про цінні папери та фондовий ринок. Закон України від 23.02.2006 № 3480-IV. URL: <http://www.rada.gov.ua/>
9. Про державну реєстрацію юридичних осіб та фізичних осіб – підприємців. Закон України від 15.05.2003 № 755-IV. URL: <http://www.rada.gov.ua/>
10. Про акціонерні товариства. Закон України від 17.09.2008 № 514-VI. URL: <http://www.rada.gov.ua/>
11. Порядок здійснення емісії та реєстрації випуску акцій акціонерних товариств, які створюються шляхом злиття, поділу, виділу чи перетворення або до яких здійснюється приєднання. Рішення НКЦПФР від 09.04.2013 № 520 URL: <http://www.rada.gov.ua>. URL: <http://www.rada.gov.ua/>
12. Податковий кодекс України від 02.12.2010 № 2755-VI. URL: <http://www.rada.gov.ua/>
13. Про захист економічної конкуренції. Закон України від 11.01.2001 № 2210III. URL: <http://www.rada.gov.ua/>
14. VOXUKRAINE. URL: <https://voxukraine.org/uk/mergers-ua/>

**РЕАЛИЗАЦИЯ МЕР ГОСУДАРСТВЕННОГО РЕГУЛИРОВАНИЯ
В СФЕРЕ СЛИЯНИЯ И ПОГЛОЩЕНИЯ КОМПАНИЙ**

Аннотация. В работе исследованы специфические характеристики государственного регулирования, которые проявляются в законодательных актах Украины. Раскрыты базовые требования существующей системы государственного регулирования на процессы слияния и поглощения. Выделены основные направления, по которым осуществляется регулирование процессов слияния и поглощения в национальном законодательстве, среди которых раскрыты процедурные аспекты регулирования регистрации объединенной в результате слияния компании, объединения активов компаний, оценки прогнозируемых последствий слияния и поглощения, налогообложения субъектов в процессе слияния и поглощения, процессы привлечения капитала. Обзор отдельные аспекты опыта США в регулировании процессов слияний и поглощений по их сходства и различия с национальной практикой. Обоснован вывод о необходимости изменений законодательных требований и определены направления совершенствования государственного контроля за операциями слияния и поглощения на общественный контроль за процессами этими процессами.

Ключевые слова: слияние, поглощение, государственное регулирование, государственный контроль, направления государственного регулирования слияний и поглощений.

**IMPLEMENTATION OF STATE REGULATION MEASURES
IN THE FIELD OF MERGERS AND ACQUISITIONS OF COMPANIES**

Summary. The paper examines the specific characteristics of state regulation, which are manifested in the legislation of Ukraine. The basic requirements of the existing system of state regulation for the processes of mergers and acquisitions are revealed. The purpose of the article is to study the current system of state regulation of mergers and acquisitions from the standpoint of world experience in order to justify the improvement of tools for such regulation. The main directions in which the regulation of mergers and acquisitions is carried out in the national legislation are identified, among which the procedural aspects of regulating the registration of a merged company, merging corporate assets, assessing the expected consequences of mergers and acquisitions, taxation of entities in the process mergers and acquisitions, capital raising processes. It is determined that Ukraine in the system of a set of possible development options needs to improve the system of state regulation, which over its long history has shown its influence on the formation of the market environment. The study of the impact of antitrust regulation on mergers and acquisitions has shown the need for changes in legislation based on ensuring its compliance with the real needs of Ukraine's economy. It is determined that one of the special functions of the state in a market economy is the implementation of antitrust measures and support for fair competition in the economy. Due to the fact that monopoly contributes to the creation of market power, which distorts the conditions of doing business in a market environment, violating the economic rights and freedoms of participants, any protection and promotion of competition in the market is one of the main tasks of Ukraine's economic policy. Some aspects of the US experience in regulating mergers and acquisitions are summarized in terms of their similarity and discrepancy with national practice. The conclusion on the need to change the legal requirements is substantiated and the directions of improvement of the state control over merger operations and takeovers for public control over the processes of these processes are determined.

Key words: mergers, acquisitions, state regulation, state control, directions of state regulation of mergers and acquisitions.